

Vananaiste- või indiaanisuvi?

Kindel sort on ainult astronoomiliste aasta-aegade nende algust saab alati kalendrist vaadata. Märksa keerulisem on lugu rahvapäraste aegadega.

Eriti palju nimesid on pandud ilmade poolest se-gasele ajale sügise paiku. Ja seda mitte ainult meie maal. Kõige tuntum neist on kindlasti Euroopas nn vananaistesuvi, Põhja-Ameerikas aga indiaanisuvi. Mis on nende kummaliste nimede taga?

Härmalõngad kui hõbedane juus

Väljend "vananaistesuvi" tulenevat Saksamaalt (*Altweibersommer*). Vanas keelepruugis tähenda-nud sõna *weiben* kudumist: hilissügisel õhus len-davad kastes pärlendavad härmalõngad (ämblike kudumid) meenutavad vanemate daamide pikki halle juukseid.

Muide, härmaniitidesse sattumine toovad naiste-rahvastele õnne – armumist, pulmaloori.

Saksa mõju kandub ilmselt ka mujale Euroopas: seda suve liiki kutsutakse Venemaal *babje leto*, Poolas *babie lato*. Rootsis on sügise keskel tagasi tulnud suve nimeks *britt-sommer* (Birgitta suvi), Soomes ruska aika (pruunide lehtede aeg), nii et sugugi mitte "jätkusuvi", Šveitsis aga nukratoonil-ism *Witwensommerli* ehk leskedesuvi.

Kesk-Venemaal oli varematal aegadel komme tähistada suve tagasitulekut isegi kindlal kuupäeval – 14. septembril.

Geofüüsik Heino Toominga arvates nimetati seda aega Eestis nii seetõttu, et siis tuli vanematel naistel ära teha ripakile jäänud põllutööd.

Isevärki on Ameerikas levinud indiaanisuve (*Indian Summer*) tekkelugu. Nime poolest võiks seda suve pidada vabalt Indiale omaseks aasta-ajaks, sest Ameerika indiaanlasi kutsuti varem "korrektselt" ikka "punasteks indialasteks" ehk *Red Indians*. Aga säärane terminite muutumine on juba tolele maale omane (indiaanlased eelistavad olla pigem "põlisameerikased"). Igal juhul Indiaga pole siin mingit pistmist.

Indiaani naised põllutööd

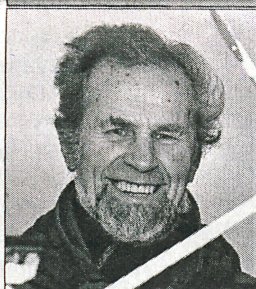
Indiaanisuveks kutsusid Euroopast tulnud uus-asunikud aega hilissügisel, mil punanahad vilja koristasid (esimene teooria): saagikoristus olnud põhiliselt indiaani naiste tööks, mehed käisid sel ajal jahil.

Teise teooria järgi põletati preerias sügiseti vana kulu ehk rohtu. Septembris ja oktoobris on USA keskosas tõesti ilmad sombused, otsekui suitsused.

Millal saabub see suvi Eestisse?

Ühe küsitluse järgi arvas 45 protsenti vastajaist,

ARVAMUS

AIN KALLIS
ilmateadlane

“

Kui öökülma-dega jaheda perioodi järel saabuvad uuesti selged soojad kuivad päevad, siis sellist aega võib soovi korral nimetada vana-naistesuveks.

et vananaistesuvi saabub septembris, 31 protsen-ti, et oktoobris, 2 protsenti pakkus novembris ja 21 protsenti isegi, et detsembris.

See on hea näide sellest, et mõned peavad vana-naistesuveks kas või aega augustist detsembrini, peaasi et on soe ja lund maha ei tule. Tegelikult peaks soojade ilmade jätkumist septembris pida-ma ikkagi endiselt kliimaatiliseks suveks. Kui aga öökülmadega jaheda perioodi järel saabuvad uuesti selged soojad kuivad päevad (kuigi suhteliselt ja-hedate öödega), siis sellist aega võib soovi korral nimetada vananaistesuveks.

Olen päri Vadim Želniniga, kellele too ilmatüübi nimi sugugi ei meeldinud. Tegin neli aastat tagasi ettepaneku kutsuda niisuguseid perioode septembri lõpul või oktoobri alguses, kus pöörduvad tagasi soojad päikeselised ilmad, vahelduvalt vanadaa-mide või -härrade suveks. Ennetades feministide proteste.

Mitmel viimasel aastal on olnud klassikalisi jät-kusuveid. Näiteks 2006. aastal kestis selline uus soe suvi septembri lõpul – oktoobri alguses tervelt tosina jagu päevi. Enne seda aega olid ööd hallased ning väga külmad.

Ameerikas peaks "tõeline" indiaanisuvi üldiselt aktsepteeritud arusaamise kohaselt olema selline, kus pärast sügisest pööripäeva kestab periood päevaste temperatuuri maksimumidega üle 21°C vähemalt nädala.

Ilmunud ML, 9. oktoober 2008

KAUJO APRI